

2. Advies Stichting tot Instandhouding van Goederen en Rechten van het Huis Bergh

Organisatie

Stichting tot Instandhouding van Goederen en Rechten van het Huis Bergh (hierna: Huis Bergh) is opgericht in 1946. Huis Bergh heeft 25 rijksmonumenten in bezit, waaronder kasteel Huis Bergh, een muntgebouw, woningen, molens, een tuin en de Motte Montferland.

Advies

De Raad voor Cultuur (hierna: de raad) adviseert Huis Bergh aan te wijzen als professionele organisatie voor monumentenbehoud. Zij voldoet aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (hierna: Sim).

Beoordeling

Samenvatting bevindingen:

Huis Bergh diende in 2013, 2015, 2016 en 2018 ook een aanvraag in om aangewezen te worden als professionele organisatie voor monumentenbehoud (hierna: POM). Over deze aanvragen heeft de raad negatief geadviseerd. Door de opeenvolgende aanvragen heeft de raad gedurende deze periode een gedetailleerd beeld gekregen van de werkwijze van Huis Bergh en de ontwikkeling ervan.

Hoewel de raad in 2018 positief was over de dienstverleningsovereenkomst met een al aangewezen POM was de manier van werken pas twee jaar de praktijk, waardoor het vijfjaarscriterium niet werd gehaald. Daarnaast toonde Huis Bergh nog onvoldoende aan dat de instandhoudingskwaliteit binnen de organisatie was geborgd. Tot slot kon Huis Bergh niet aantonen dat tenminste de helft van de rijksmonumenten in goede staat verkeerde.

In voorliggende aanvraag zijn de drie aandachtspunten ondervangen. Huis Bergh heeft de afgelopen jaren stappen gezet om de professionaliteit van de organisatie verder te verbeteren. Naast de dienstverleningsovereenkomst heeft zij sinds 2018 een gebouwenbeheerder in dienst waardoor de onderhoudsstaat van de monumenten is verbeterd. De raad is daarnaast positief over de evaluatie en de herijking van de doelstelling, die tot een aanpassing heeft geleid van de strategie van de organisatie.

Hoofdactiviteit:

Er is sprake van instandhouding van monumenten als een hoofdactiviteit wanneer structureel tenminste 40% van de werkzaamheden hiermee verband houdt. Bij eerdere aanvragen is uit de aard en omvang van het bezit en uit de jaarrekeningen gebleken dat bij Huis Bergh instandhouding van monumenten een hoofdactiviteit is. De raad heeft geen reden af te wijken van zijn eerdere bevindingen op dit punt.

Beoordelingscriteria:

De raad heeft de aanvraag van Huis Bergh getoetst aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Sim, overeenkomstig de ‘Werkwijze Raad voor Cultuur inzake advisering POM’ van 25 augustus 2016.

1. Huis Bergh heeft aangetoond dat zij een statutaire doelstelling tot instandhouding van cultureel erfgoed heeft.

In de vastgestelde statuten van 2 maart 2018 luidt de doelstelling van Huis Bergh: “Zij heeft ten doel het kasteel Bergh met de daarin ondergebrachte verzamelingen als monument van geschiedenis en kunst en de daarbij behorende bossen en landerijen als natuur- en landschapsreservaat voor de gemeenschap te bewaren. Zij richt haar streven ook op het behoud van andere historische gebouwen, natuurgebieden en terreinen van landschappelijke waarde en kan deze aan haar bezittingen toevoegen.”

2. Huis Bergh heeft aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten is geborgd.

Om de borging van kwaliteit te kunnen bepalen let de raad op de volgende aspecten:

- a. De beschikking over en organisatie van structurele deskundigheid bij de uitvoering van en de werkzaamheden aan rijksmonumenten.

Huis Bergh heeft de afgelopen jaren een aantal stappen gezet om de professionaliteit van de organisatie te laten toenemen. Zo constateerde de raad eerder dat Huis Bergh de eigen werkprocessen inzichtelijker had gemaakt en de uitvoeringskwaliteit beter had beschreven en geborgd. Sinds 2017 heeft Huis Bergh een dienstverleningsovereenkomst met de al aangewezen POM Geldersch Landschap & Kasteelen, waarin is afgesproken dat Huis Bergh bouwkundig wordt ondersteund. De overeenkomst is geldig tot 1 januari 2027.

De raad is hierover positief; het voorziet Huis Bergh in een meer onafhankelijke blik op de instandhoudingsprocessen en instandhoudingskwaliteit. Daarnaast is per 1 december 2018 een gebouwenbeheerder aangesteld voor de onderhoudsplanning en het toezicht daarop. Hij begeleidt ook de bouwkundige projecten, waardoor de onderhoudsstaat van de monumenten van Huis Bergh is verbeterd. Deze werkzaamheden waren voorheen extern belegd.

Positief is de raad bovendien over het initiatief tot een onafhankelijke audit op de procedures van Huis Bergh, die sinds de vorige POM-aanvraag zijn aangepast en vastgelegd. De aanbevolen verbeterpunten uit de audit zijn aantoonbaar in gang gezet. Huis Bergh is daarnaast overgegaan tot een

herijking en aanscherping van haar doelstelling, waarbij de monumenten het uitgangspunt in de organisatie zijn geworden.

Van structurele borging van de instandhouding van monumenten binnen de organisatie is sprake. Die zal verder versterkt en geborgd kunnen worden met de komst van een nieuwe directeur in het voorjaar van 2022. Het functieprofiel geeft aan dat kennis van en aantoonbare ervaring met het beheer en behoud van monumentaal erfgoed centraal is komen te staan.

De raad adviseert in het bestuur de monumentenkennis verder te borgen.

b. De toepassing van de in de beroepsgroep geldende normen voor werkzaamheden aan rijksmonumenten.

Bij de uitvoering van werkzaamheden in opdracht van Huis Bergh worden de uitvoeringsrichtlijnen van ERM toegepast.

c. Planmatig onderhoud aan rijksmonumenten.

De rijksmonumenten van Huis Bergh worden eens in de twee jaar geïnspecteerd door de Monumentenwacht, de gebouwenbeheerder controleert daarnaast zelf ook. Sinds 2018 is op basis van deze rapportages een meerjarenonderhoudsplan gemaakt voor alle gebouwen van Huis Bergh. Dit onderhoud is gekoppeld aan meerjareninvesteringsprogramma.

d. Verrichten van cultuurhistorisch onderzoek bij restauratiewerkzaamheden.

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek vormen de basis voor grote ingrepen. De meeste werkzaamheden betreffen onderhoud, maar wanneer sprake is van een groot project, dan vindt onderzoek plaats. Bij de fundering van het kasteel is bijvoorbeeld archeologisch onderzoek aan de werkzaamheden vooraf gegaan. Deze stap is een vast onderdeel in de procesgang en is een manier om de instandhouding te borgen.

De raad concludeert dat Huis Bergh voldoende heeft aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij rijksmonumenten is geborgd.

3. Huis Bergh heeft aangetoond dat de professionele omgang met rijksmonumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft.

Om positief beoordeeld te worden op dit criterium dient het totaalbeeld onder punt 2 positief te zijn en de vier aspecten structureel en consistent.

De raad constateert dat Huis Bergh de afgelopen jaren een aantal stappen heeft gezet om de professionaliteit te laten toenemen. De dienstverleningsovereenkomst met Geldersch Landschap & Kasteelen is in 2017 in werking getreden en nu vijf jaar de praktijk. Daarnaast is er sprake van een stijgende lijn wat betreft de

monumentspecifieke activiteiten en de borging van de onderhoudsplannen. De nieuwe gebouwenbeheerder was al langer bij de organisatie betrokken. Ook in die zin is er sprake van continuïteit. Procedures zijn in 2018 vastgelegd, analoog aan de werkprocessen in eerdere jaren.

De raad constateert dat Huis Bergh voldoet aan dit criterium.

4. Huis Bergh heeft aangetoond dat zij financieel stabiel is.

Financieel beheer:

Huis Bergh heeft jaarrekeningen over de periode 2017 t/m 2020 ingediend en een jaarverslag van 2017. De jaarrekeningen zijn slechts voorzien van een samenstellingsverklaring. Er zijn door de accountant geen beoordelings- of controlewerkzaamheden verricht. De raad heeft dit in eerdere adviezen ook al opgemerkt. Dit is een blijvend punt van aandacht, omdat de raad het van belang vindt dat een POM, die publieke middelen krijgt toebedeeld, haar jaarrekeningen laat beoordelen dan wel controleren door een onafhankelijk accountant.

Financiële stabiliteit en continuïteit:

Huis Bergh heeft een ruime en stabiele vermogenspositie, waardoor de financiële risico's beperkt zijn. Wel is Huis Bergh in grote mate afhankelijk van het resultaat van beleggingen. Met de beleggingsopbrengsten van het eigen vermogen financiert Huis Bergh de negatieve exploitatieresultaten. De lasten zijn structureel hoger dan de baten, wat jaarlijks resulteert in een negatief exploitatieresultaat.

De raad constateert dat de liquiditeit van Huis Bergh in 2020 1,8 bedroeg (nagenoeg gelijk aan 2019), de solvabiliteit 1,0 en het weerstandsvermogen 43,2.

De meeste inkomsten verkrijgt Huis Bergh uit huren en daarna uit de museumopenstelling. In 2020 ontving Huis Bergh subsidies in het kader van Covid 19. De personeelslasten, gevolgd door de kosten voor instandhouding en de openstelling van het kasteel, zijn de grootste kostenposten.

Huis Bergh werkt met een vaste staf van 6,8 fte met ondersteuning van circa 80 vrijwilligers.

Hoewel het financieel beheer van Huis Bergh aandacht behoeft, zoals een jaarlijkse accountantscontrole, is het buffervermogen groot, waardoor de risico's beperkt zijn. Wel vraagt de raad aandacht voor een strategie bij tegenvallende inkomsten.

Naar het oordeel van de raad wordt voldoende aangetoond dat bij Huis Bergh sprake is van financiële stabiliteit en continuïteit.

5. Huis Bergh heeft aangetoond dat ten minste de helft van het aantal rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is in goede staat is.

Huis Bergh heeft een overzicht ingediend - onderbouwd met rapportages van de Monumentenwacht - met daarop aangegeven de staat van de rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is. Hieruit blijkt dat meer dan de helft van de monumenten zich in goede staat bevindt.

Ingediende bescheiden

- POM-aanvraag Stichting Huis Bergh
- Aanbiedingsbrief POM-aanvraag
- Overzicht staat van onderhoud
- Audit en verlenging geregistreerd museum
- Beleidsplan Huis Bergh 2018=2022
- 6 x cv
- Statutenwijziging 2018
- Jaarrekeningen 2017 t/m 2020
- Jaarverslagen 2017 t/m 2020
- Visie, beleid en uitvoeringsplannen gebouwd erfgoed 2020-2024
- Handboek facilitaire dienst
- Instandhoudingsplannen
- Brief Monumentenwacht Gelderland
- Inspectierapporten Monumentenwacht
- Inspectierapporten ADC Archeologisch advies
- Inspectierapporten Groenbeheer
- Rapport zuilen en wapenleeuwen
- Galgenberg Tuinhistorische verkenning
- Aanbevelingen Annema, Kamphuis en Hermans
- Conceptrapport archeologische begeleiding kasteel Huis Bergh
- Proces verbaal van oplevering molen tweede fase
- Projectplan Funderingsonderzoek

Aanvullend

- Toelichting aanvraag POM november 2021
- Verslag koersbijeenkomst
- Notulen stichting Huis Bergh 7 oktober 2021 uitsnede POMcie
- Notulen stichting Huis Bergh 081020 uitsnede POMcie